

УДК 657

Шевченко Л.Я.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та аудиту
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ОБЛІКУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ КОРПОРАЦІЙ

FORMING OF CONCEPTUAL PRINCIPLES OF ACCOUNT OF LABOUR RESOURCES IS IN INFORMATIVE SYSTEM OF CORPORATIONS

АНОТАЦІЯ

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Для уточнення та поглиблення економіко-правової сутності трудових ресурсів корпорації та їх обліку, за допомогою інтегрованої КІСК, використано методи теоретичного узагальнення, групування та порівняння. Методи конкретизації, діалектичний метод, аналіз, синтез, абстрагування покладені в основу вдосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку формування та використання ресурсного потенціалу корпорацій в інтегрованій інформаційній системі. Розроблено концептуальні засади аналітичного забезпечення обліку трудових ресурсів в інтегрованій інформаційній системі корпорацій. Запропоновано номенклатуру бухгалтерських рахунків для забезпечення потреб бухгалтерського обліку підсистеми обліку трудових ресурсів на основі розробки інтегрованої комп'ютерно-інформаційної системи корпорації.

Ключові слова: інформаційні системи корпорацій, корпорація, ресурси, ресурсний потенціал, трудові ресурси.

АННОТАЦИЯ

Методологической основой исследования являются общенаучные и специальные методы познания. Для уточнения и углубления экономико-правовой сущности трудовых ресурсов корпорации и их учета, с помощью интегрированной КИСК, используются методы теоретического обобщения, группирования и сравнения. Методы конкретизации, диалектический метод, анализ, синтез, абстрагирование положенные в основу усовершенствования организационно-методических положений бухгалтерского учета формирования и использования ресурсного потенциала корпораций в интегрированной информационной системе. Разработано концептуальные принципы аналитического обеспечения учета трудовых ресурсов в интегрированной информационной системе корпораций. Предложена номенклатура бухгалтерских счетов для обеспечения потребностей бухгалтерского учета подсистемы, учета трудовых ресурсов на основе разработки интегрированной компьютерно-информационной системы корпорации.

Ключевые слова: информационные системы корпораций, корпорация, ресурсы, ресурсный потенциал, трудовые ресурсы.

ANNOTATION

Methodological basis of research are scientific and special methods of cognition. For clarification and deepening of economic-legal essence of labour resources of corporation and their account, by means of integrated informative system, the methods of theoretical generalization, grouping and comparison are used. Methods of specification, dialectical method, analysis, synthesis, abstracting, are the improvements of organizationally-methodical positions of record-keeping of forming and use of resource potential of corporations fixed in basis in the integrated informative system. The worked out conceptual principles of the analytical providing of account of labour resources are in the integrated informative system of corporations. The chart of business accounts offers for providing of necessities of record-keeping of subsystem of account of labour resources on the basis of development of the integrated computer-informative system of corporation.

Keywords: informative systems of corporations, corporation, resources, resource potential, labour resources.

Постановка проблеми. Діяльність будь-яких корпоративних підприємств передбачає створення якісної аналітичної бази для обґрунтування ефективних управлінських рішень у зоні невизначеності кон'юнктури зовнішнього і внутрішнього економічного середовища, ризику підприємницьких дій, швидких змін економіко-правового поля тощо. Це особливо стосується тих підприємств стратегічна визначеність життєдіяльності яких, є особливо актуальною. Про це свідчать дані експертних оцінок, за якими лише третина підприємств є впевнена у своїй майбутній конкурентоспроможності. Через стратегічну невизначеність і брак аналітичних доказів щодо можливостей маневрування ресурсами і капіталом при різних кон'юнктурних позиціях, у середньому від 10 до 12 відсотків створених підприємств припиняють свою діяльність у перший рік існування. Без розробки обґрунтованої економічної моделі корпоративного підприємства стратегічного управління, тактичне управління буде ситуативним та позбавленим саморегулювання. Тому запропоновано концептуальний підхід до формування та реалізації обліково-аналітичного забезпечення управління ресурсним потенціалом на основі розробки інтегрованої комп'ютерно-інформаційної системи корпорації (в частині обліку трудових ресурсів), використання якої забезпечує комплексне розв'язання проблем організації та методики бухгалтерського обліку її діяльності.

Практична значущість полягає в розробці рекомендацій з удосконалення порядку організації та методики бухгалтерського обліку ресурсного потенціалу (трудових ресурсів) корпорацій у сучасних умовах господарювання та стрімкого розвитку комп'ютерно-інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан економічних відносин потребує пошуку нових методів підвищення ефективності діяльності та забезпечення конкурентоспроможності корпорацій, члени якої об'єднуються з метою оптимального використання власного ресурсного потенціалу. Розвиток корпорацій зумовлений посиленням інтеграційних процесів,

необхідністю диверсифікації діяльності та економії на масштабах виробництва, що зумовлює виникнення нових вимог до системи управління.

Основою дослідження стали праці українських та зарубіжних учених із проблем бухгалтерського обліку та аналізу діяльності корпорацій, забезпеченості та використання ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання, комп'ютеризації бухгалтерського обліку, зокрема І.О. Бланка, О.М. Брадула, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, Ю.Д. Довгаля, Л.Є. Довгань, В.В. Євдокимова, Г.Г. Кірейцева, М.Д. Корінська, В.М. Костюченко, Н.М. Малюги, Н.Г. Міценко, Л.Г. Михальчишиної, О.В. Мороза, Ю.Ю. Мороз, С.Ф. Легенчука, О.В. Олійник, В.В. Пастухової, В.Ф. Палія, О.І. Пилипенка, М.С. Пушкаря, К.В. Романчук, Л.М. Савчук, М.М. Салун, Я.В. Соколова, М.Г. Чумаченка, В.О. Шевчука, А.Д. Шеремета.

Аналіз праць попередників указує на вагомість наукових і практичних результатів дослідження економіко-правового розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління ресурсним потенціалом корпорацій. Проте залишаються не вирішеними проблемні питання теоретичного та практичного характеру, пов'язані з: урахуванням впливу на організацію і методичку бухгалтерського обліку та аналізу ресурсного потенціалу специфічних особливостей структури та діяльності корпорацій, що здійснюється в умовах створення комп'ютерно-інформаційної системи суб'єкта господарювання; вдосконаленням методичних підходів до бухгалтерського обліку ресурсного потенціалу корпорацій (як сукупності окремих груп ресурсів); розкриттям відповідної інформації в бухгалтерській звітності для підвищення ефективності управлінських рішень та формування інформаційного забезпечення аналізу ресурсного потенціалу в умовах функціонування інтегрованої комп'ютерно-інформаційної системи корпорації (КІСК).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Запропоновано концептуальний підхід до формування та реалізації обліково-аналітичного забезпечення управління ресурсним потенціалом на основі розробки інтегрованої комп'ютерно-інформаційної системи корпорації (в частині обліку трудових ресурсів), використання якої забезпечує комплексне розв'язання проблем організації та методички бухгалтерського обліку її діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Розробка методу формування концептуальних засад створення аналітичної бази для оцінки перспектив діяльності корпорацій в умовах невизначеності ринкового середовища та створення економічних передумов їх сталого розвитку, а саме концептуальні засади аналітичного забезпечення обліку трудових ресурсів в інформаційній системі корпорацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. У новій виробничій парадигмі XXI століття,

людський капітал стає найбільш цінним ресурсом, основною сферою накопичення і використання капіталовкладень – оскільки тільки він може створювати інформаційні ресурси, які, на відміну від матеріальних, майже нескінченні. Саме люди накопичують той корпоративний досвід і формують корпоративну культуру, від якої залежить ефективність роботи корпорацій.

Усе це вимагає нового підходу до управління персоналом (трудовими ресурсами) на основі облікової інформації, отриманої на базі систем класу HRM (управління людськими ресурсами).

Однією з найбільш трудомістких ділянок бухгалтерського обліку є облік трудових ресурсів, особливо в таких складних організаційних формах діяльності, як корпорації, де середня чисельність персоналу може становити: корпорація «АрселорМіттал Кривий Ріг» – 54 217 працівників; корпорація ТНК в Україні – 4376 працівників.

Облік трудових ресурсів корпорацій включає традиційні завдання: облік наявності та руху кадрів, облік оплати праці в частині основних виплат, тобто фонду оплати праці, та інших виплат працівникам, облік нарахувань єдиного соціального внеску.

Раціональне використання трудових ресурсів корпорацій забезпечується насамперед:

1. Організацією достовірного, об'єктивного та оперативного обліку в КСБО в інтегрованій комп'ютерній інформаційній системі корпорації.

2. Виділенням підсистеми обліку «Облік трудових ресурсів» у межах підсистеми «Облік ресурсного потенціалу» в КСБО.

3. Формуванням у підсистемі модулів обліку (облік наявності та руху кадрів, облік фонду оплати праці, облік інших виплат працівникам, облік нарахувань єдиного соціального внеску).

4. Можливістю контролю облікових даних і недопущенням їх дублювання і підміни.

У фаховій літературі останніх років проблемам обліку праці, персоналу, розрахунків по заробітній праці, управлінню трудовими ресурсами в інформаційних системах приділено значну увагу. Але немає досліджень щодо побудови архітектури інформаційної підсистеми обліку цілісної комп'ютерної інформаційної системи обліку (КСБО) діяльності корпорацій, враховуючи її організаційну структуру і можливість інтеграції.

Існуючі інформаційні системи корпорацій не можуть забезпечити менеджерів інформацією про недоліки в роботі персоналу і їх недопущення.

Тому для комплексного розв'язання проблеми інформаційного забезпечення аналізу трудових ресурсів потрібно вдосконалити методичку бухгалтерського обліку (в частині аналітичного обліку та порядку облікового відображення трудових ресурсів у підсистемі обліку ресурсного потенціалу корпорації). Методичною основою став системний підхід, що передбачає вивчення інформаційної підсистеми обліку трудових ресурсів, як складової комп'ютерної інформаційної системи обліку (КСБО) діяльності корпо-

рацій. Якщо розглядати дану підсистему поза межами КСБО, то залишиться поза увагою її дійсна роль, інформаційне навантаження щодо трудових ресурсів, а також втрачається місце в управлінні корпорацією та зворотній вплив менеджменту на неї.

Інтегрований підхід використано для гармонійного поєднання трудових, матеріальних, нематеріальних і фінансових ресурсів корпорацій. Така побудова системи обліку трудових ресурсів дозволяє розглядати людський фактор як джерело доходу, а «трудові ресурси» – як «активи» корпорації.

В умовах існування корпоративних інформаційних систем, облік трудових ресурсів необхідно виділяти в окрему підсистему. Це обумовлено трудомісткістю такої ділянки облікових робіт (значний обсяг вхідної інформації, носіями інформації є різні за змістом і формою первинні документи, велика кількість коефіцієнтів, доплат, виплат і розрахунків).

Синтетичний облік трудових ресурсів ведеться на рахунках шостого класу, зі складанням типових господарських операцій на розроблених носіях інформації. Номенклатура бухгалтерських рахунків для забезпечення потреб бухгалтерського обліку підсистеми обліку трудових ресурсів наведена в таблиці 1.

Зокрема, аналітичний облік ведеться в як грошовому виразі, так і кількісних показниках – при обліку наявності та руху кадрів.

Процес обліку трудових ресурсів в інформаційній системі корпорації повинен ґрунтуватися на таких принципах:

- обов'язковість реєстрації факту виконання роботи за звітний період;
- уся облікова інформація може вводиться з одного джерела в стандартному вигляді;
- сума тривалості виконаних робіт в одиницях робочого часу (годинах) повинна дорівнювати табельному робочому часу за той самий період трудової діяльності працівника;

– на оцінку вартості виконаних робіт можуть впливати ступінь: спеціалізації, самостійності виконання робіт, відповідальності, новизни робіт, творчості, професійності й особисті якості працівників.

Вихідна інформація з обліку трудових ресурсів корпорацій у підсистемі характеризується численними групуваннями нарахованих сум за вказаними принципами і є досить місткою. Форма вихідного документа залежить від змісту і призначення кожного з них: оцінка кінцевих продуктів (послуг) кожної бізнес-одиниці чи бізнес-процесу за результатами роботи за звітний період; відомість оцінки кінцевих продуктів (послуг) усіх бізнес-одиниць чи бізнес-процесів корпорації за звітний період; перелік фактичних претензій; розподіл преміювального фонду; оціночний листок ефективності роботи будь-якого співробітника; відомість розрахунку постійної надбавки; індивідуальний графік роботи працюючого (рік, квартал, місяць, декада).

Підсистема «Облік трудових ресурсів», що входить до КСБО в інтегрованій КІСК, дозволяє отримувати оперативну і достовірну інформацію в реальному режимі часу, що дає можливість використовувати нові підходи до управління трудовими ресурсами корпорацій, відповідно до нової парадигми господарювання. Функції цієї підсистеми містить у собі комбінацію різних аспектів діяльності відділу кадрів, табельного бюро, відділу праці, бухгалтерії, служби інформаційних технологій. Головна особливість підсистеми «Облік трудових ресурсів» корпорації полягає в тому, що в її основу покладені програми нарахування заробітної плати, комп'ютеризація табельного обліку і роботи департаментів у персоналі, вплив на стратегічну місію корпорації трудових ресурсів.

Комплексна комп'ютеризація обліку трудових ресурсів у діяльності корпорацій дає нові можливості для ефективного управління і ра-

Таблиця 1

Робочий План рахунків корпорації
(Витяг у частині бухгалтерських рахунків
ресурсного потенціалу)

Код	Найменування	Валютний облік	Кількісний облік	Відношення до балансу
00	Допоміжний рахунок			А/П
Розділ 4 «Рахунки трудових ресурсів»				
Фонд оплати праці				
4.66.1.1	Основна заробітна плата			П
4.66.1.2	Додаткова заробітна плата			П
4.66.1.3	Інші заохочувальні та компенсаційні виплати			П
Інші виплати працівникам				
4.66.2	Депоновані виплати працівникам			П
4.66.3	Виплати працівникам понад фонд оплати праці			П
Наявність та рух кадрів				
4.06.2.1	Адміністративно-управлінський персонал			Позабал
4.06.2.2	Промислово-виробничий персонал			Позабал
4.06.2.3	Інший персонал підприємства			Позабал

ціонального використання найбільш вагомого і цінного ресурсу – людського.

Висновки. Отже, виділення підсистем аналітичного забезпечення стратегічного управління корпоративним підприємством, зокрема підсистеми «Облік трудових ресурсів» є необхідною і достатньою умовою забезпечення дієвості його організаційно-економічного механізму.

Підсистема «Облік трудових ресурсів» дозволяє отримувати оперативну і достовірну інформацію в реальному режимі часу, що дає можливість використовувати нові підходи до управління трудовими ресурсами корпорацій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Брадул О.М. Аналіз в системі управління діяльністю корпорацій: зб. наук. пр.: [в 2-х т.] / О.М. Брадул. – Донецьк: Юго-Восток, ЛТД, 2007. – С. 363–369.
2. Євдокимов В.В. Концепція інтегрованої системи бухгалтерського обліку: теорія, методологія, організація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.09 – «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / В.В. Євдокимов – Ж., 2011. – 37 с.
3. Цирба М.Т. Концепція управлінського обліку в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012/140.pdf.